Міністерство освіти і науки України
Рівненський державний гуманітарний університет

РЕГІОНАЛЬНІ ГЕОЕКОЛОГІЧІ ПРОБЛЕМИ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ

Збірник наукових праць
Міжнародної науково-практичної Інтернет-конференції
(Рівне, 20-22 жовтня 2016 р.)

Рівне – 2016

ББК 26.9

Друкується за ухвалою Вченої Ради
Рівненського державного гуманітарного університету
(протокол № 10 від 27.10.2016 року)

Редакційна колегія:
Лико Д. В., д-р с.-г. наук, проф. (Рівненський державний гуманітарний університет, голова редкологегії);
Романів О. Я., канд. геогр. наук, доц. (Рівненський державний гуманітарний університет, відповідальний секретар);
Мартинюк В. О., канд. геогр. наук, доц. (Рівненський державний гуманітарний університет);
Мельник В. І., д-р біол. н., проф. (Національний ботанічний сад ім. М. М. Гришка НАН України, м.Київ)
Мельничук В. Г., д-р геол. наук, проф. (Національний університет водного господарства та природокористування, м. Рівне);
Мудрак О. В., д-р с.-г. наук, проф. (КВНЗ "Вінницька академія неперервної освіти")
Прищепа А. М., канд. с.-г. наук, проф. (Національний університет водного господарства та природокористування, м. Рівне);
Проневич В. А. д-р с.-г. наук, с.н.с. (Інститут агроекології і природокористування НААН, м.Київ)
Романів А. С., канд. геогр. наук, доц. (Рівненський державний гуманітарний університет);

Рецензенти:
Ільїн Л. В., д-р геогр. наук, проф. (Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки, м.Луцьк);
Клименко М. О., д-р с.-г. наук, проф. (Національний університет водного господарства та природокористування, м. Рівне);
Лисиця А. В., д-р біол. наук, доц. (Рівненський державний гуманітарний університет)

Р 31 **Регіональні геоекологічні проблеми: сучасний стан та шляхи їх вирішення: Збірник наукових праць Міжнародної науково-практичної Інтернет-конференції (м. Рівне, 20-22 жовтня 2016 р.) / Редкол.: проф. Лико Д.В. (голов. ред.) та ін. – Рівне: О. Зень, 2016. — 148 с.**

ISBN 978-617-601-170-5

У статтях розкрито аспекти геоекологічних досліджень регіонів, екологічні, конструктивно-географічні проблеми. Вагоме місце відведено висвітленню питань екотуризму, ролі геоінформаційних методів дослідження у вирішенні проблем природокористування, а також актуальним напрямам екологічної та природничої освіти. До збірника увійшли результати досліджень вчених у сфері наук за напрямами: екологія, біологія, географія, сільське господарство.

Автори опублікованих матеріалів відповідають за точність наведених фактів, цитат, власних імені, статистичних матеріалів та інших відомостей.

ISBN 978-617-601-170-5
© Колектив авторів, 2016
© Рівненський державний гуманітарний університет, 2016

УДК 712.4/.7:57.06

С. О. Глінська
канд. біол. наук, доцент кафедри екології, географії та туризму
Рівненського державного гуманітарного університету
М. В. Стасюк
асистент кафедри екології, географії та туризму
Рівненського державного гуманітарного університету
І. П. Зиль
старший викладач кафедри екології, географії та туризму
Рівненського державного гуманітарного університету
В. М. Верба
студент 5 курсу спеціальності «Екологія»
Рівненського державного гуманітарного університету
В. А. Верзун
студент 5 курсу спеціальності «Екологія»
Рівненського державного гуманітарного університету

ПЕРСПЕКТИВНІ ВИДИ ДЕНДРОФЛОРИ ДЛЯ ОЗЕЛЕНЕННЯ МІСТА РІВНЕ

Досліджено систему озеленення м. Рівне. Визначено асортимент переважаючих деревних видів у насадженнях різного функціонального призначення.
Ключові слова: зелені насадження, деревні види.

Glinska S. O., Stasiuk M. V., Zyl I. P., Verba V. M., Verzun B. A. A prospective dendroflora species for greenery of Rivne

Urban green system of Rivne town was researched. Assortment of prevailing tree species in green spaces for different functional utilization was estimated and determined.
Key words: green spaces, tree species.

Вплив на здоров'я людини несприятливих чинників міського життя суттєво знижується за рахунок зелених насаджень – деревно-чагарникової і трав'яної рослинності в парках, скверах, на вулицях, бульварах, алеях. Зелені насадження відіграють важливу роль у боротьбі із запиленістю і загазованістю повітря, впливають на температурний режим і вологість навколишнього середовища, формують мікроклімат району, забезпечують захист від промислових і автотранспортних викидів, шуму, снігових заметів. Крім того, зелені насадження доповнюють архітектуру міста, додають містам індивідуальний і неповторний характер.

Наукові дослідження показують, що рівень впливу зелених насаджень на міське середовище і його екологічний стан залежить від таких чинників, як вид, кількість дерев та їхній вік, висота, порядок розміщення і повнота насаджень.

Мета дослідження – з'ясувати сучасний стан зелених насаджень міста Рівне та запропонувати перспективні види для озеленення.

В результаті дослідження зелених насаджень центральної частини міста Рівне виявлено, що деревні рослини розміщені переважно у вигляді алей, груп, живоплотів, солітерів. Кількість рослин кожного виду, залежно від композицій, в яких вони використовуються, розподілені дуже нерівномірно – від кількох особин до кількох десятків рослин.

Найбільшою кількістю екземплярів представлені такі види: Липа серцелиста (*Tilia cordata*), Каштан кінський (*Castanea sativa*), ялина звичайна (*Picea abies*), Туя західна (*Thuja occidentalis*), Ялівець козацький (*Juniperus Sabina*), Самшит вічнозелений (*Baxus sempervirens*).

Особливою вимогою до озеленення центральної частини міста є високий рівень декоративності та зручне планування, тому перспективними є види і сорти туї західної, ялівців та спіреї.

Туя західна Смарагд» – *Thuja occidentalis Smaragd*. Перевагою даного сорту є те, що він повільно зростає (10 см у висоту та 5 см завширшки в рік) і доживає до 150 років. Висота дерева становить близько 3-5 м. Крона щільна, вузька, пірамідальної форми, діаметром до 2 м. Забарвлення хвої – зелене і зберігається в зимовий період. Туя Смарагд може вирощуватися в якості контейнерної культури, використовуватися у створенні живоплоту, ландшафтних композицій, садових скульптур.

Туя західна Даніка – *Thuja occidentalis Danica***.** Карликова форма туї західної, що характеризується повільним приростом, який за рік становить не більше висотою 4-5 см у висоту і 3-4 см в ширину. Висота дорослої рослини досягає 0,6-0,8 м, діаметр крони – до 1 м. Крона куляста, щільна. Хвоя м'яка, луската, зеленого забарвлення. Можна використовувати в якості контейнерної культури на балконі, терасі та лоджії, створенні альпійської гірки, декоративного бордюру, ландшафтних композицій, садових скульптур.

Туя західна Тедді – *Thuja occidentalis Teddy.* Декоративний карликовий сорт з кулястою формою крони, що повільно росте, дорослих розмірів досягає до 10 років, висотою до 30 см, шириною – до 40 см. Молоді пагони тонкі, густо розташовані, покриті голками. Хвоя темно-зеленого забарвлення, не колюча, ніжна, в осінньо-зимовий період набуває бронзового відтінку. Відрізняється високою морозостійкістю. Рекомендується для вирощування в невеликих кам'янистих садах, в контейнерах і при створенні декоративних груп.

Туя західна Пірамідаліс компакта – *Thuja occidentalis Pyramidalis Compacta*. Повільноростучий сорт, приріст становить не більше 4 см за рік. У висоту рослина досягає 0,6-1 м. Хвоя луската, лимонно-зеленого забарвлення. Сорт переносить короткочасну посуху і нетривале перезволоження, зимостійкий. Використовується в якості контейнерної культури, при створенні живоплоту, ландшафтних композицій.

Декоративні ялівці дуже популярні в ландшафтному дизайні за рахунок великої кількості різноманітних форм і нескладного агротехнічного догляду**.**

Ялівець козацький – Juniperus sabina. Низькорослий чагарник, основний ріст пагонів якого направлений в ширину крони, тому ялівець козацький часто має розпростерту форму. Культура відрізняється інтенсивним зростанням

до 10-12 см за рік. З інших позитивних якостей відзначаються невибагливість до умов вирощування і відмінна зимостійкість.

Rockery Gem – низькорослий розпластаний чагарник.

Cupressifolia – сланка форма з блакитною хвоєю.

Blue Danube – низькорослий сорт з сіро-блакитними «лапами».

Tamariscifolia – чагарник з уплощеною формою і світло-зеленим або світло-блакитним забарвленням.

Ялівець китайський – *Juniperus chinensis.* Габітус куща характеризується невеликими розмірами і компактною формою. На відміну від попереднього виду, китайський ялівець нарощує фітомасу досить повільно. Представники цього виду не відрізняються високою зимостійкістю, тому потребують додаткового укриття на зиму.

Blue Alps – кущ з низькорослою майже повзучою формою.

Spartan і *Stricta* – ростуть вертикально і формують акуратну крону.

Ялівець горизонтальний – *Juniperus horizontalis.* Характерною ознакою виду є луската хвоя. При вирощуванні ялівці цього виду виявляють відмінну посухостійкість, менше вигоряють на сонці і більш стійкі до сонячних опіків. При вирощуванні слід враховувати, що в кінці зими вони можуть підпрівати під шаром снігу.

Blue Carpet – чагарник зі сланкою формою до 0,6 м у висоту, відрізняється швидким ростом.

Blue Star – карликовий чагарник висотою до 0,4 м, пагони якого ростуть дуже повільно.

Meyeri – рослини висотою до 1 м зі звисаючими вниз верхівками.

Ялівець віргінський – *Juniperus virginiana.* Крона має колоновидну або елліпсовідну форму. Хвоя темно-зеленого забарвлення, але у штучно виведених сортів може мати блакитний відтінок.

Сорти та різновиди ялівцю віргінського невибагливі до умов вирощування, зимостійкі та посухостійкі. У перші роки життя відрізняються повільним приростом, але в більш зрілому віці швидкість росту пагонів збільшується.

Hetz – кущі розкидистої форми висотою до 1 м і шириною до 2,5 м.

Glauca – чагарник висотою до 5 м з колоновидною формою крони, яка з віком стає більш розрідженою.

Grey Owl – ялівець висотою до 3 м, кінчики пагонів якого червоніють восени.

Ялівець середній – *Juniperus media.* Цей різновид виведений шляхом схрещування ялівцю козацького і ялівцю китайського.

Pfitzeriana – рослини досягають висоти 4 м і мають широку розкидисту крону воронкоподібної форми.

*Pfitzeriana Aure*a – кущі висотою до 2, 5 м із золотисто-жовтою хвоєю.

Pfitzeriana Glauca – компактні кущі, які мають хвою сизого відтінку.

Така різноманітність культурних різновидів робить сорти ялівців перспективним об'єктом вирощування в садах, парках, скверах, приватних дворах і на присадибних ділянках.

Спіреї використовуються для групових і солітерних посадок, живоплотів, карликові сорти – у рокаріях, кам'янистих садах, живих «килимових покриттях». В культурі вирощують різні види та сорти спіреї, що характеризуються не тільки високою декоративністю, а й морозостійкістю і тривалістю цвітіння.

Орієнтуючись на час масового цвітіння, види і сорти спіреї ділять на дві групи:

- рослини, що цвітуть навесні;
- чагарники, що цвітуть все літо.

В першому випадку квіткові бруньки закладаються на однорічних гілках, а у спірей літнього цвітіння бутони розкриваються на нових пагонах.

Спірея японська – *Spiraea japonica*. Чагарники висотою від 1,2 до 2 м, з акуратною кулястої кроною і зеленим або золотистим листям, що цвітуть влітку. Використовуються при оформленні бордюрів, компактних живоплотів, в поодиноких і групових посадках.

Little Princess – з округлою кроною висотою 50-65 см, темно-зеленим листям і рожевими суцвіттями в червні, зберігають привабливість до серпня.

Goldflame – з кроною метрової висоти і декоративним жовтим листям, дрібними рожевими або червоними квітками.

Golden Princess – рослини метрової висоти з жовтим, як у *Goldflame*, листям і щитовидними рожевими суцвіттями.

Macrophylla – сорт з великим зморшкуватим листям, до осені яскраво-жовтого забарвлення, із малопомітними рожевими квітами, зібраними в невеликі суцвіття.

Candlelight – компактна карликова рослина з блідо-жовтим листям, забарвлення якого стає більш яскравим до середини літа, рожевими суцвіттями.

Спірея Вангутта – *Spiraea x vanhouttei*. Кущі висотою до двох метрів. Листки темно-зелені, з зубчастими краями, восени змінюють забарвлення на червоне або яскраво-жовтогаряче. Цвіте білосніжними квітами, зібраними в щитовидні напівкруглі суцвіття у другій декаді червня. Вид використовуєься для групових і солітерних посадок.

Спірея Бумальда – *Spiraea x bumalda*. Гібридний вид, виведений штучно, отриманий від схрещування спіреї білоквіткової та японської, висотою до 80 см. У спіреї Бумальда прямостоячі розгалужені пагони з яскраво забарвленим (жовтим, багряним, червоним) листям. З кінця червня до середини серпня прикрашають чагарник щільні рожеві суцвіття.

Anthony Waterer – сорт із яскравими червоними квітами, який перспективний для солітерних посадкок, при плануванні великих клумб.

Dart's Red – чагарник півметрової висоти з прямостоячими пагонами, на яких навесні розпускається листя з рожевим відтінком, що до осені набуває насиченого червоного забарвлення.

Отже, в результаті дослідження охарактеризовано асортимент дендрофлори для озеленення центральної частини міста Рівне. Запропоновано перспективні види для створення групових і солітерних посадок, живоплотів, ландшафтних композицій.

ЗМІСТ

Войтович О. П. Підготовка компетентного фахівця як основа сталого розвитку суспільства …… **3**
Глінська С. О., Стасюк М. В., Зиль І. П., Верба В. М., Верзун В. А. Перспективні види дендрофлори для озеленення м. Рівне ……. **6**
Грицик О. Б., Грицик Ю. О. Роль профілактики гельмінтозів жуйних в системі біологічної безпеки ……. **10**
Грядунова О. И., Перепечай Д. А. Современное экологическое состояние бассейна реки Мухавец …… **13**
Жигалюк С. В., Сачук Р. М., Катюха С. М., Збожинська О. В., Рудь О. Г., Пепко В. О. Особливості фенології та онтогенезу членистоногих регіону за сучасних кліматичних змін ……. **18**
Зуєв В. Н., Абрамчук Ю. А. Озеро Сомино (Соминское) как перспективный объект исследований …… **23**
Ільїн Л. В., Ільїна О.В . Озерні комплекси міжнародного статусу України …….. **26**
Іщук В. О., Трохимчук І. М. Вплив абіотичних факторів на життєдіяльність Chrysomelidae …….. **31**
Коротун С. І. Природно-ресурсна спільність і формування територіальної структури виробництва ……. **34**
Костолович М. І. Рекреаційний потенціал природоохоронних об'єктів Рівненської області ……... **38**
Лико Д. В., Проневич В. А., Тогачинська О. В. Проблеми екологічної безпеки та сталого розвитку водно-болотних угідь і торфовищ ……. **42**
Лико С. М., Портухай О. І., Безверха О. В., Плюта Н. В. Аналіз взаємозв'язку агрохімічних показників мінеральних ґрунтів природних пасовищ та їхньої біологічної активності …….. **52**
Мартинюк В. О. Ландшафтно-геохімічні особливості озера Вежицьке (Волинське Полісся) ……. **55**
Мельник В. І., Баточенко В. М., Глінська С. О., Присяжнюк О. В., Степанюк Я. В. Нове місцезнаходження Aconitum moldavicum Hacg в урочищі Скит ……. **62**
Мельничук В. Г., Залеський І. І., Мельничук І. Ф. Фактори мінімального стоку малих річок Малого Полісся в контексті маловодності 2015-2016 років …….. **65**
Мельничук І. Ф. Оцінка забруднення важкими металами придорожних смуг в басейні р. Стир (аркуш М-35-VIII) ……... **70**
Мудрак О. В., Мудрак Г. В. Екологічна оцінка природних комплексів Регіонального ландшафтного парку "Середнє Побужжя" ……... **73**
Ничипорук С. В. Географическое моделирование приграничного сотрудничества Республики Беларусь: актуальность и перспективы …… **84**

Ойцюсь Л. В., Ойцюсь А. М. Особливості поширення неаборигенних видів флори на осушених територіях Волинського Полісся …….. **92**
Пепко В. О. Фактори, що впливають на видовий склад гельмінтів диких копитних тварин ……... **97**
Разанов С. Ф., Гуцол Г. В. Питома радіоактивність радіонуклідів у квітковому пилку за використання агрохімічних заходів у рослинництві … **100**
Разанов С. Ф., Швець В. В. Концентрація важких металів у квітковому пилку за вапнування кислих ґрунтів …….. **104**
Романів А. С., Селецький В. П., Стасюк М. В. Волинська височинна область: підходи до фізико-географічного районування …… **106**
Романів О. Я., **Онопрійчук А. Ф.**, **Ковальчук Ю. А.** Критерії демографічного старіння Сарненського району …… **115**
Романів О. Я., Токар О. І., Шевчук С. В. Медико-кліматичне оцінювання півдня Рівненської області для потреб рекреації ……. **121**
Романів О. Я., Трусова Т. С. Цілі політики розвитку туристичного бізнесу з урахуванням екологічних аспектів …… **127**
Суходольська І. Л., **Прокопчук О. І.** Таксономічний склад та сезонна динаміка фітопланктону річки Устя (м. Рівне) ……. **132**
Шелест Т. А. Зимние паводки на реках Беларусского Полесья ……. **135**
Якута О. О. Роль сучасних інформаційних технологій у визначенні родючості ґрунтів Рівненської області ……... **139**
Яроменко О. В., **Романів О. Я.**, **Микулін М. М.** Регіон як інвентивна туристична дестинація ……... **142**

Навчальне видання

РЕГІОНАЛЬНІ ГЕОЕКОЛОГІЧІ ПРОБЛЕМИ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ

Збірник наукових праць
Міжнародної науково-практичної Інтернет-конференції
(Рівне, 20-22 жовтня 2016 р.)

Відповідальний за випуск:
Романів О.Я., кандидат географічних наук,
доцент Рівненського державного
гуманітарного університету

Підп. до др. 21.11.2016.
Формат 60х84 1/16.
Папір офісн.
Друк цифр.
Гарнітура Times.
Ум. др. арк. 8,6.
Тираж 300 пр.

Видавець: Олег Зень
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи
серія РВ № 26 від 6 квітня 2004 р.
вул. Кн. Романа, 9/24, м. Рівне, 33022,
0362-24-45-09, 068-025-067-4;
olegzen@ukr.net